

Funkcje systemu politycznego

- Wprowadzenie
- Przeczytaj
- Gra interaktywna
- Sprawdź się
- Dla nauczyciela

Bibliografia:

- Źródło: Ewa Bujwid-Kurek, *Władza polityczna a system polityczny – wokół kategorii politologicznych uwag kilka*, „Horyzonty Polityki” 2019, nr 30, t. 10, s. 34.

- Źródło: Małgorzata Podolak, Marek Źmigrodzki, *System polityczny i jego klasyfikacje*, [w:] *Współczesne systemy polityczne*, red. Bożena Dziemidok-Olszewska, Marek Źmigrodzki, Warszawa 2007, s. 8.
- Źródło: Przemysław Maj, Waldemar Paruch, *Pojęcie „system polityczny” w badaniach politologicznych w Polsce – aspekty i kontrowersje definicyjne*, „Polityka i Społeczeństwo” 2008, nr 5, s. 73.
- Źródło: *Współczesne systemy polityczne*, [w:] *Społeczeństwo i polityka*, red. Wojciech Jakubowski, Konstanty A. Wojtaszczyk, Warszawa 2007, s. 429.
- Źródło: *Uczniowie zbadają jakość powietrza. Umożliwi to nowoczesna pomoc edukacyjna, która powstała z inicjatywy NFOŚiGW*, 1.06.2021 r., dostępny w internecie: nfosigw.gov.pl [dostęp 9.06.2021 r.].
- Źródło: Krzysztof Sidorkiewicz, *Współczesne ujęcie funkcji państwa*, „Studia Elbląskie” 2010, t. 11, s. 223.

Materiał jest częścią serii „Inne spojrzenie”.

“ *Współczesne systemy polityczne* ”

Według teorii systemów świat otaczający człowieka jest światem systemów, w którym można rozróżnić systemy rzeczywiste (technologiczny, społeczny, biologiczny itp.), pojęciowe (logika, matematyka) oraz abstrakcyjne (język).

Źródło: *Współczesne systemy polityczne*, [w:] *Spółczesność i polityka*, red. Wojciech Jakubowski, Konstanty A. Wojtaszczyk, Warszawa 2007, s. 429.

Jednym z tych systemów jest także system polityczny. Jaka jest jego rola w państwie, a jaka w twoim życiu? Zastanów się, czy i jak wpływa on na twoje codzienne funkcjonowanie.

Twoje cele

- Zdefiniujesz pojęcie systemu politycznego.
- Zapoznasz się z funkcjami systemu politycznego.
- Scharakteryzujesz rolę systemu politycznego dla sprawnego funkcjonowania państwa.
- Przeanalizujesz znaczenie funkcji: regulacyjnej, mediacyjnej, adaptacyjnej i innowacyjnej systemu politycznego.

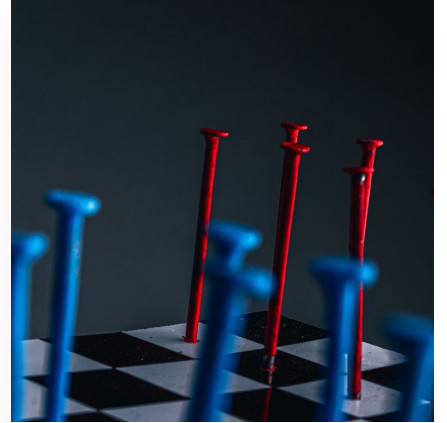
Dla zainteresowanych

Kryteria typologii systemów politycznych

Normy w systemie politycznym

System polityczny – różne ujęcia

Typologia systemów politycznych po transformacji

Przeczytaj

System polityczny

Jest to podstawowa struktura państwa, w ramach której toczy się życie polityczne. Pojęcie systemu politycznego może występować w kilku ujęciach:

- instytucjonalnym (ogół instytucji państwa, m.in. organy władzy, partie polityczne, za pomocą których podejmowane są decyzje polityczne);
- behawioralnym (zespół zasad i norm, które są charakterystyczne dla danego społeczeństwa);
- cybernetycznym (proces przepływu informacji między instytucjami społecznymi a organami władzy);
- strukturalno-funkcjonalnym (proces polityczny mający miejsce w ramach wspólnot, takich jak zrzeszenia przedsiębiorstw, organizacje społeczne czy państwo);
- systemowym (ogół interakcji występujących między systemem politycznym i jego otoczeniem).

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Znaczenie systemu politycznego

System polityczny oraz jego poszczególne elementy funkcjonuje efektywnie, jeśli:

- jest zdolny zapewnić sobie istnienie bez uciekania się do zmasowanej przemocy;
- stwarza warunki do wszechstronnego – ekonomicznego, społecznego i kulturalnego rozwoju kraju;
- gwarantuje bezpieczeństwo państwa na zewnątrz.

System polityczny pełni określone funkcje.

Czym są funkcje systemu politycznego?

Przez funkcję systemu politycznego rozumiemy każde działanie, które zmierza zarówno do podtrzymania istniejącego stanu, jak i do dalszego jego rozwoju.

Funkcje systemu politycznego nabierają szczególnego znaczenia, kiedy przekładają się na kryteria efektywności działania systemu. Instytucja lub cały system funkcjonuje efektywnie wtedy, gdy przez swoje działania osiąga określone cele.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Funkcja regulacyjna

Funkcja regulacyjna (normatywna) oznacza sterowanie procesami według reguł przyjętych w danym systemie politycznym. Obejmuje ona ogół norm, za pośrednictwem których regulowane są stosunki społeczno-polityczne. Do norm tych należą:

normy prawne

Mieszczą się w konstytucjach, ustawach, aktach organów wykonawczych i orzeczeniach sądowych. Stanowią główną składową część podsystemu regulacyjnego. Decyzje podejmowane przez organy przedstawicielskie stają się obowiązujące dla całego społeczeństwa i dla wszystkich podsystemów systemu społecznego. Podstawową funkcją systemu politycznego jest mobilizacja środków do realizacji celów, które stawiają przed społeczeństwem kierownicze elity grup społecznych.

normy pozaprawne (autonomiczne)

Występują w aktach (statutach, regulaminach, zarządzeniach), przyjmowanych przez organy i organizacje niepaństwowe, np. partie polityczne czy grupy interesu.

reguły nienormatywne

Należą do nich m.in. narodowe i polityczne tradycje, kultura polityczna, różne formy świadomości społecznej, praktyka prawna i polityczna oraz idee prawne i doktryny sądowe.

Funkcja regulacyjna porządkuje również procesy trwające w systemie politycznym, które są już w toku, np. przez przyspieszenie czy hamowanie tempa zmian w gospodarce. W jej ramach m.in. tworzy się warunki rozwoju działalności gospodarczej, oddziałuje się na gospodarkę za pomocą instrumentów polityki monetarnej i fiskalnej, tworzy przepisy prawne czy powołuje instytucje zajmujące się obrotem gospodarczym.

Nie dotyczy ona jednak samej gospodarki, ale w jej ramach także regulowane są inne kwestie, takie jak: zapewnienie bezpieczeństwa wewnętrznego i zewnętrznego, pomoc społeczna, tworzenie systemu edukacji czy opieki zdrowotnej, wspieranie kultury itp.

Funkcję regulacyjną można przedstawić przykładowo w odniesieniu do związków zawodowych. W tym przypadku przejawia się ona w sterowaniu procesami zgodnie z regułami przyjętymi w danym systemie politycznym. Jest to powiązane z radami społeczno-gospodarczymi, w których zasiadają pracodawcy i związkowcy danej branży. Zapraszają oni na swoje posiedzenie przedstawiciela ministra właściwego ds. pracy lub innego ministra w celu omówienia określonej sprawy i przyjęcia zadowalających obie strony warunków czy reguł.

Funkcja mediacyjna

Funkcja mediacyjna sprowadza system polityczny do rozwiązywania konfliktów i mediacji dotyczących sprzecznych interesów grupowych. Przykładem mogą być grupy interesu, które występują w systemie politycznym państwa, np. pracowników i pracodawców lub organizacji zajmujących się ochroną środowiska a przedsiębiorstwami żyjącymi z jego eksploatacji. Sprowadza się to – przykładowo – do wyeliminowania konfliktu powstałego między pracodawcą, pracobiorcą a związkami zawodowymi na zasadach zgodnych z prawem, w taki sposób, aby nie doszło do sporu zbiorowego. **Mediacja** jest dokładnie określona w przepisach prawa. W sytuacji zaistniałego sporu zbiorowego zgodnie z określonymi procedurami pracodawcy i pracobiorcy godzą się na przyjęcie mediatora. Jeśli strony nie osiągną porozumienia – dochodzi do gotowości strajkowej. Gdy nadal istnieje konflikt – zostaje ogłoszony strajk, który jest zgodny z prawem.

Źródło: geralt, domena publiczna.

Funkcja adaptacyjna

Funkcja adaptacyjna przejawia się w systemie politycznym w taki sposób, że usprawnia działania instytucji i poszerza bazę funkcjonowania systemu. Rzeczywistość, w której funkcjonują systemy polityczne, codziennie ulega zmianom. Zmienia się sytuacja wewnętrzna państw, ale także ich otoczenie międzynarodowe. W związku z tym instytucje systemu politycznego, aby przetrwać, także muszą się zmieniać, adoptować do nowych warunków. Czynią to dobrowolnie albo pod naciskiem wywieranym przez innych uczestników systemu politycznego. Przykładem może tu być ewolucja partii politycznych na polskiej scenie politycznej po 1989 r.

Prześledź historię po 1989 r. wybranej partii politycznej w Polsce istniejącej obecnie. Jakie zauważasz zmiany? Z czego – twoim zdaniem – te zmiany wynikają?

Z teoretycznego i praktycznego punktu widzenia można wyróżnić co najmniej kilka klasyfikacji typów adaptacji, jeden z nich wyróżnia:

adaptację otwartą

Przejawia się przystosowaniem do warunków i wymogów nowego środowiska społecznego i fizycznego. Tworzy się tu możliwości zastąpienia wartości, sposobów zachowań, więzi występujących w poprzedniej sytuacji społecznej (politycznej) przez elementy nowe, którym towarzyszy pełna akceptacja zmian oraz satysfakcja z nowej sytuacji. Celem tej funkcji jest powiększenie skuteczności i efektywności reagowania systemu politycznego.

adaptację ograniczoną

Oznacza częściowe przystosowanie się do nowego środowiska. Adaptacja ogranicza się tutaj do najbliższego otoczenia jednostki, a stosunki społeczne i więź z nową zbiorowością mają charakter luźny, powierzchowny i ograniczają się do kontaktów okazjonalnych.

Każdy system polityczny i podmiot polityczny w niektórych swoich działaniach dobrze się adaptuje do swego środowiska. Wzmacnia to struktury wewnętrzne, ale równocześnie inne jego działania mogą je osłabiać. Trudno więc sformułować jednoznaczną opinię o charakterze funkcji adaptacyjnej w systemie politycznym, a tym samym trudno o precyzyjne prognozowanie odnoszące się do wzorów przyszłych adaptacji.

Wspomniane już wcześniej grupy interesu (związki zawodowe) pełnią również tę funkcję. Przejawia się to tym, że np. związki zawodowe wymuszają istnienie rad społeczno-gospodarczych, sugerując, że prawa pracownicze wymagają pewnych ustaleń, które pracodawcy i politycy powinni wziąć pod uwagę.

Funkcja innowacyjna

Funkcja innowacyjna w systemie politycznym polega na tym, że wprowadza się do otoczenia nowe reguły i mechanizmy działania. Mogą być korzystne lub niekorzystne dla systemu politycznego, wpływają również na zmiany w jego otoczeniu.

Posłużmy się jeszcze raz przykładem grup interesu. Związki zawodowe inicjują różne przedsięwzięcia, zwłaszcza w obszarze przeobrażeń społecznych. Rola, jaką pełnią w poszczególnych systemach politycznych współczesnego państwa, jest istotna. Wpływają między innymi na poziom wynagrodzeń oraz świadczeń emerytalnych, rentowych, zdrowotnych oraz socjalnych, co z kolei ma wpływ na politykę gospodarczą i społeczną

państwa. Ponadto podejmują wysiłki na rzecz poprawy warunków pracy osób będących pracownikami. Zdarza się też, że wiązane są z określonymi ideologiami, a przez to nawet z określonymi partiami politycznymi. Swoje cele osiągają przez rozmowy z pracodawcami oraz rządzącymi. W związku z tym łączą się w tzw. centrale związkowe, aby mieć większą siłę głosu. Wiele z nich współpracuje z podobnymi organizacjami z innych państw.

Funkcja innowacyjna i rola związków zawodowych są więc nierozdzielnie powiązane.

W państwie demokratycznym ważne jest uczestnictwo wszystkich grup społecznych w życiu politycznym, społecznym i gospodarczym. Wspomniane wcześniej związki zawodowe, działając w systemie politycznym państwa demokratycznego, znajdują się na pograniczu systemu społeczno-gospodarczego i politycznego. Będąc **immanentną** strukturą systemu politycznego, sięgają do jego otoczenia przez zakotwiczenie w społeczeństwie i gospodarce. Są one również obecne we wszystkich podsystemach systemu politycznego: instytucjonalnym, normatywnym, komunikacyjnym i funkcjonalnym.

Słownik

immanentny

właściwy czemuś z natury, nieodłącznie z czymś związany, istniejący wewnątrz

mediacja

postępowanie prowadzone przez upoważnionego mediatora, zmierzające do polubownego zakończenia konfliktu między stronami

rozporządzenie

akt normatywny wydawany na podstawie upoważnienia zawartego w ustawie, precyzujący, który podmiot i w jaki sposób ma wprowadzić zmiany zawarte w ustawie

Gra interaktywna

Polecenie 1

Rozwiąż interaktywny quiz i sprawdź swoją wiedzę na temat systemu politycznego. Zaznacz poprawną odpowiedź przy każdym z pytań.

Test

Sprawdź swoją wiedzę o funkcjach systemu politycznego

Poziom
trudności:
łatwy

Limit czasu:
7 min

Twój ostatni
wynik:
-

Uruchom

Ćwiczenie 1

Ułóż pytanie quizowe dotyczące tematu lekcji i daj je do rozwiązania innym uczniom.

Question: ...

- a. ...
- b. ...
- c. ...
- d. ...

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Wskaż, które stwierdzenie nie pasuje do charakterystyki norm prawnych.

- Mieszczą się np. w konstytucjach i ustawach.
- Mieszczą się np. w aktach organów wykonawczych i orzeczeniach sądowych.
- Stanowią główną składową część podsystemu regulacyjnego.
- Są przekazywane z pokolenia na pokolenie.

Ćwiczenie 2

Ćwiczenie 3

Zdecyduj, które stwierdzenia są prawdziwe, a które fałszywe.

Stwierdzenie	Prawda	Fałsz
Przez funkcję systemu politycznego rozumiemy każde działanie, które zmierza zarówno do podtrzymania istniejącego stanu, jak i do dalszego jego rozwoju.	☐	☐
Funkcja mediacyjna sprowadza system polityczny do rozwiązywania konfliktów i mediacji dotyczących sprzecznych interesów grupowych.	☐	☐
Funkcja innowacyjna i rola związków zawodowych nie są ze sobą związane.	☐	☐
Adaptacja otwarta oznacza częściowe przystosowanie się do nowego środowiska.	☐	☐

Zapoznaj się z tekstem, a następnie wykonaj ćwiczenie.

” Ewa Bujwid-Kurek

Władza polityczna a system polityczny – wokół kategorii politologicznych uwag kilka

Zważywszy, że funkcja systemu politycznego to każde działanie, które przyczynia się do zachowania systemu w długotrwałym okresie, tzn. zmierzające do podtrzymania *status quo*, jak i też do jego dalszego rozwoju, wyróżnia się cztery funkcje: regulacyjną, mediacyjną, adaptacyjną i innowacyjną (...). W kontekście prowadzonych rozważań interesujące, szczególnie z perspektywy politologicznej, jest pytanie, czy stopień, w jakim udaje się władzy politycznej realizować poszczególną funkcję, wpływa na jej efektywność w rozumieniu sprawnego funkcjonowania, to znaczy takiego, które oddziałuje na kondycję państwa, a docelowo stabilizuje system polityczny. Otóż istnieje obserwowalna prawidłowość: w im większym stopniu realizowane są przez władze polityczne przypisane im funkcje, w tym większym stopniu władza polityczna jest efektywna.

Źródło: Ewa Bujwid-Kurek, *Władza polityczna a system polityczny – wokół kategorii politologicznych uwag kilka*, „Horyzonty Polityki” 2019, nr 30, t. 10, s. 34.

Wyjaśnij, na czym polega zależność między funkcjami systemu politycznego, a jego jakością i stabilnością.

Ćwiczenie 5

Zapoznaj się z tekstem, a następnie wykonaj ćwiczenie.

” Krzysztof Sidorkiewicz

Współczesne ujęcie funkcji państwa

Jedną z ważniejszych współczesnych kwestii są coraz powszechniejsze migracje. Migracje nie są zjawiskiem nowym, ale ich obecna skala wpływa na nowe zadania państwa w tym zakresie. Związane jest to z dostępem do urzędów osób posługujących się różnymi językami mieszkającymi w danym państwie, zapewnieniem edukacji dzieciom migrantów czy pomoc o charakterze socjalnym, czy też zdrowotnym. Mamy więc do czynienia z wprowadzeniem dużej grupy ludzi do systemu państwowego. Jak trudne są to procesy, pokazały wydarzenia ostatnich lat, które w sposób szczególny wystąpiły we Francji. Inne kraje europejskie borykają się również z różnymi problemami w tym zakresie, np. Niemcy, Holandia, Włochy. Skala zjawiska w Polsce nie jest jeszcze zbyt duża, gdyż nasz kraj traktowany jest jako państwo tranzytowe dla osób, które szukają lepszego życia w zachodniej części Europy. Migracja ludności, a szczególnie migracja zewnętrzna do UE jest dziś jednym z ważniejszych wyzwań państw europejskich.

Źródło: Krzysztof Sidorkiewicz, *Współczesne ujęcie funkcji państwa*, „Studia Elbląskie” 2010, t. 11, s. 223.

Podaj, o jakiej funkcji systemu politycznego jest mowa w tekście.

Zapoznaj się z tekstem, a następnie wykonaj ćwiczenie.

” Uczniowie zbadają jakość powietrza. Umożliwi to nowoczesna pomoc edukacyjna, która powstała z inicjatywy NFOŚiGW

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej jest inicjatorem wyjątkowej pomocy edukacyjnej, dzięki której uczniowie będą mogli badać jakość powietrza. Moduł Jakość Powietrza opracowało Centrum Nauki Kopernik ze wsparciem merytorycznym ekspertów Polskiego Alarmu Smogowego. (...)

„Poprawa jakości powietrza jest priorytetem działań Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, stąd inicjatywa przygotowania pomocy dydaktycznej, która pozwoli także dzieciom i młodzieży na badanie jakości i zaznajomi je ze zjawiskami zanieczyszczenia powietrza, uświadamiając ten problem ekologiczny. W ten sposób Narodowy Fundusz pragnie zwrócić uwagę młodego pokolenia na kwestie ochrony powietrza oraz wesprzeć szkoły i samorządy w realizacji edukacji ekologicznej” – mówi prof. Maciej Chorowski, prezes NFOŚiGW. „Dla mnie, jako naukowca, bardzo ważny jest też fakt, że to propozycja nowoczesnego sposobu kształcenia, który opiera się przede wszystkim na samodzielnym poznawaniu zjawisk zachodzących w przyrodzie – poprzez obserwację i eksperymentowanie” – podkreśla Chorowski.

Źródło: *Uczniowie zbadają jakość powietrza. Umożliwi to nowoczesna pomoc edukacyjna, która powstała z inicjatywy NFOŚiGW*, 1.06.2021 r., dostępny w internecie: nfosigw.gov.pl [dostęp 9.06.2021 r.].

Uzasadnienie:

Ćwiczenie 7

Zapoznaj się z tekstem, a następnie wykonaj ćwiczenie.

” Marek Żmigrodzki, Małgorzata Podolak

System polityczny i jego klasyfikacje

System parlamentarny opiera się na tzw. podwójnej egzekutywie, tzn. na rozdzieleniu funkcji głowy państwa i szefa rządu. W systemie tym łączenie funkcji w rządzie i w parlamencie jest dozwolone. Rząd ustępuje po otrzymaniu wotum nieufności w parlamencie.

Źródło: Małgorzata Podolak, Marek Żmigrodzki, *System polityczny i jego klasyfikacje*, [w:] *Współczesne systemy polityczne*, red. Bożena Dziemidok-Olszewska, Marek Żmigrodzki, Warszawa 2007, s. 8.

Wskaż nazwę kraju, w którym nie występuje opisany w tekście system polityczny.

- Włochy
- Szwajcaria
- Niemcy
- Wielka Brytania

Zapoznaj się z tekstem, a następnie wykonaj ćwiczenie.

” Przemysław Maj, Waldemar Paruch

Pojęcie „system polityczny” w badaniach politologicznych w Polsce – aspekty i kontrowersje definicyjne

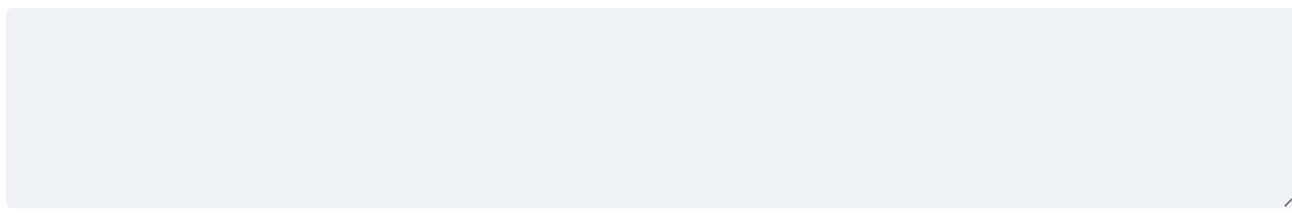
System polityczny podlega zmianom, czyli ewoluuje, mimo iż jego typową tendencją jest dążenie do utrzymywania stabilności politycznej (...). W każdym systemie politycznym elita rządząca wykazuje wyjątkowe obawy przed naruszeniem stabilności, gdyż w mniemaniu sprawujących rządy obniża to efektywność systemu, a może nawet zagrażać jego delegitymizacją. Jednak proces zmian jest obiektywnie nieuchronny, gdyż wynika z natury rzeczywistości politycznej, a następuje w ramach systemu, bez naruszenia jego istoty, w wyniku reform i wprowadzania nowych elementów do struktury. (...)

Nieco inaczej do zmiany systemu politycznego podszedł Ziemowit Jacek Pietraś, wprowadzając pojęcie adaptacji politycznej (...). Zgodnie z założeniami teoretycznymi przyjętymi przez tego politologa, adaptacja polityczna polega na dostosowywaniu się systemu politycznego państwa do zmieniających się warunków, co jest wymuszane przez otoczenie danego systemu, czyli jego środowisko międzynarodowe.

Źródło: Przemysław Maj, Waldemar Paruch, *Pojęcie „system polityczny” w badaniach politologicznych w Polsce – aspekty i kontrowersje definicyjne*, „Polityka i Społeczeństwo” 2008, nr 5, s. 73.

podobieństwo:

różnica:

Dla nauczyciela

Autorka: Małgorzata Krzeszowska

Przedmiot: wiedza o społeczeństwie

Temat: Funkcje systemu politycznego

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres rozszerzony

V. Państwo, myśl polityczna i demokratyzacja. Uczeń:

5) przedstawia różne rozumienia pojęcia polityki; analizuje, na wybranych przykładach, zjawiska konfliktu i kompromisu politycznego.

VIII. Modele sprawowania władzy. Uczeń:

6) charakteryzuje systemy polityczne z zachwianym podziałem władzy – parlamentarno-komitetowy/rządy konwentu (na przykładzie Konfederacji Szwajcarii) i superprezydencki (na przykładzie Federacji Rosyjskiej); przedstawia instytucjonalne warunki funkcjonowania demokracji w takich systemach.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- wyjaśnia pojęcie systemu politycznego;
- charakteryzuje funkcje systemu politycznego;
- przedstawia rolę systemu politycznego dla sprawnego funkcjonowania państwa;
- analizuje znaczenie funkcji: regulacyjnej, mediacyjnej, adaptacyjnej i innowacyjnej systemu politycznego.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm.

Metody i techniki nauczania:

- gra interaktywna;
- dyskusja;
- rozmowa nauczająca z wykorzystaniem ćwiczeń interaktywnych.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg lekcji:

Faza wstępna:

1. Przedstawienie tematu „Funkcje systemu politycznego” i celów zajęć.
2. Uczniowie zapoznają się z wprowadzeniem oraz układają pytania do tematu, na które chcieliby uzyskać odpowiedź w czasie lekcji.

Faza realizacyjna:

1. Podział klasy na grupy. Każda z nich opracowuje fragment materiału z sekcji „Przeczytaj”. Po zakończeniu pracy przedstawiciele zespołów prezentują przydzielone zagadnienie. Pozostali uczniowie sporządzają notatki, mogą zadawać pytania i weryfikować przedstawione informacje.
2. Dyskusja na temat funkcji systemu politycznego. Uczniowie analizują je i oceniają ich znaczenie dla systemu politycznego. Na koniec wybrana osoba przedstawia wnioski.
3. Podział na grupy. Każdy zespół rozwiązuje quiz w sekcji „Gra interaktywna”. Wynotowują najistotniejsze informacje. Następnie wykonują ćwiczenie 1 dołączone do multimedium.
4. Dyskusja: „Czy system polityczny w Polsce działa sprawnie?”. Wnioski z dyskusji wpisywane są w ćwiczeniu 2 dołączonym do multimedium.

5. Uczniowie wykonują indywidualnie ćwiczenia nr 1–4 z sekcji „Sprawdź się”, a następnie porównują swoje odpowiedzi z kolegą lub koleżanką.

Faza podsumowująca:

1. Praca w parach. Uczniowie tworzą krzyżówkę podsumowującą zajęcia. Pary siedzące obok siebie wymieniają się krzyżówkami i je rozwiązują.
2. Odpowiedzi na pytania sformułowane na początku zajęć. Jeśli uczniowie sami nie potrafią na nie odpowiedzieć, nauczyciel naprowadza ich na właściwe tory rozumowania.

Praca domowa:

1. Przygotuj kilka pytań dotyczących poruszanych na zajęciach zagadnień, których możesz się spodziewać na kartkówce.
2. Rozwiąż pozostałe ćwiczenia. Przygotuj uzasadnienie swoich odpowiedzi.

Materiały pomocnicze:

Słownik myśli społeczno-politycznej, praca zbiorowa, Wydawnictwo Szkolne PWN, Warszawa 2007.

Jolanta Bryła, Zbigniew Czachór, Włodzimierz Malendowski, *Leksykon współczesnych międzynarodowych stosunków politycznych*, Wrocław 2016.

Spółczeństwo i polityka, red. Konstanty A. Wojtaszczyk, Wojciech Jakubowski, Uniwersytet Warszawski, Warszawa 2007.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

Uczniowie mogą wykorzystać grę interaktywną w ramach powtórzenia wiadomości.